

Sygn. akt II AKa 405/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 sierpnia 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie, II Wydział Karny, w składzie:

Przewodniczący SSA – Ewa Gregajtys

Sędziowie: SA – Zbigniew Kapiński (spr.)

SO (del.) – Anna Kalbarczyk

Protokolant Adriana Hyjek

przy udziale prokuratora Marka Deczkowskiego

po rozpoznaniu w dniu 4 sierpnia 2020 r.

sprawy E. T.

w przedmiocie odszkodowania za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę w trybie ustawy z dn. 23.02.1991 r.

na skutek apelacji, wniesionych przez pełnomocnika wnioskodawcy i prokuratora

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 10 września 2019 r. sygn. akt XVIII Ko 43/19

1. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok w zakresie pkt. 1. odnośnie zasądzonej kwoty 952.500 zł (dziewięćset pięćdziesiąt dwa tysiące pięćset) złotych tytułem zadośćuczynienia i w tym zakresie wydatkami poniesionymi w postępowaniu odwoławczym obciąża Skarb Państwa;

1. uchyla zaskarżony wyrok w części dotyczącej odszkodowania i w tym zakresie sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

UZASADNIENIE		
Formularz UK 2	Sygnatura akt	II AKa 405/19
Załącznik dołącza się w każdym przypadku. Podać liczbę załączników:	2	
1. CZEŚĆ WSTĘPNA		

1.1. Oznaczenie wyroku sądu pierwszej instancji

Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 10 września 2019 r.,
sygn. akt XVIII Ko 43/19

1.2. Podmiot wnoszący apelację

oskarżyciel publiczny albo prokurator w sprawie o wydanie wyroku łącznego

oskarżyciel posiłkowy

oskarżyciel prywatny

obrońca

oskarżony albo skazany w sprawie o wydanie wyroku łącznego

inny

1.3. Granice zaskarżenia**1.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia**

na korzyść

na niekorzyść

w całości

w części

#

co do winy

#

co do kary

#

co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia

1.3.2. Podniesione zarzuty

Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji		
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu	
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia	
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia	
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przypadku lub innego środka	
#	art. 439 k.p.k.	
#	brak zarzutów	

1.4. Wnioski

#	uchylenie	#	zmiana
---	-----------	---	--------

2. Ustalenie faktów w związku z dowodami przeprowadzonymi przez sąd odwoławczy

2.1. Ustalenie faktów

<u>2.1.1. Fakty uznane za udowodnione</u>					
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty	
<u>2.1.2. Fakty uznane za nieudowodnione</u>					
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty	

2.2. Ocena dowodów

<u>2.2.1. Dowody będące podstawą ustalenia faktów</u>		
Lp. faktu z pkt 2.1.1	Dowód	Zwięźle o powodach uznania dowodu

<u>2.2.2. Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów (dowody, które sąd uznał za niewiarygodne oraz niemające znaczenia dla ustalenia faktów)</u>	

Lp. faktu z pkt 2.1.1 albo 2.1.2	Dowód	Zwiąże o powodach nieuwzględnienia dowodu

3. STANOWISKO SĄDU ODWOŁAWCZEGO WOBEC ZGŁOSZONYCH ZARZUTÓW i wniosków		
Lp.	Zarzut	
		# zasadny # częściowo zasadny # niezasadny
Zwiąże o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny		
Wniosek		
	# zasadny # częściowo zasadny # niezasadny	
Zwiąże o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.		

4. OKOLICZNOŚCI PODLEGAJĄCE UWZGLĘDNIENIU Z URZĘDU	
1.	
Zwiąże o powodach uwzględnienia okoliczności	

5. ROZSTRZYGNIĘCIE SĄDU ODWOŁAWCZEGO	
<u>5.1. Utrzymanie w mocy wyroku sądu pierwszej instancji</u>	
1.	Przedmiot utrzymania w mocy
<u>pkt 1 wyroku w zakresie zasądzonej kwoty tytułem zadośćuczynienia</u>	
Zwięźle o powodach utrzymania w mocy	
Trafność rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego w omawianym zakresie oraz bezpodstawność zarzutu prokuratora dotyczącego wysokości zasądzonych zadośćuczynienia skutkowałą utrzymaniem wyroku w mocy w tym zakresie.	
<u>5.2. Zmiana wyroku sądu pierwszej instancji</u>	
1.	Przedmiot i zakres zmiany
Zwięźle o powodach zmiany	

<u>5.3. Uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji</u>	
<u>5.3.1. Przyczyna, zakres i podstawa prawna uchylenia</u>	
1.1.	# art. 439 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylenia	
2.1.	Konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości # art. 437 § 2 k.p.k.

Zwięźle o powodach uchylenia	
<p>Prawidłowe ustalenie podstawy odszkodowania oraz jego wysokość stanowi w realiach faktycznych i prawnych niniejszej sprawy zasadniczy element rozstrzygnięcia, dlatego też Sąd odwoławczy uwzględniając w części wniosek prokuratora zawarty w pkt 2 apelacji uchylił zaskarżony wyrok w części dotyczącej odszkodowania i w tym zakresie sprawę przekazał Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Uznać bowiem należy, że w omawianym zakresie występuje sytuacja określona w art. 437 § 2 k.p.k. dotycząca konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości, odnośnie ustalenia w sposób prawidłowy zarówno wszystkich elementów odszkodowania jak również jego wysokości. Stanowisko Sądu Okręgowego zawarte w końcowej części pisemnych motywów zaskarżonego wyroku (str. 7 – 8) w ocenie Sądu Apelacyjnego nie tylko jest bardzo powierzchowne i nie wyczerpuje istoty zasądzenia ale również jest błędne odnośnie tego, że z treści wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie z dnia 21 grudnia 1948 r. w sprawie SR 1491/48, w którym M. T. (1) został skazany, nie wynika szkoda związana z utratą nieruchomości przy ul. (...). W omawianym zakresie Sąd meriti skoncentrował się zasadniczo na zagadnieniu dotyczącym możliwości złożenia wniosku, o którym mowa w art. 7 ust. 1 i 2 dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowania gruntów na obszarze m. st. Warszawy (tzw. dekret B.), stwierdzając bez głębszej analizy zgromadzonego w</p>	

sprawie materiału dowodowego, że argument niemożności złożenia przedmiotowego wniosku w terminie 6 miesięcy tj. do dnia 31 stycznia 1948 r. jest nieuzasadniony. Sąd I instancji uznał bowiem, że skoro oboje małżonkowie J. i M. T. (1) byli pozbawieni wolności od dnia 9 października 1947 r. a termin do złożenia wniosku rozpoczął się 31 lipca 1947 r. to powyższy fakt umożliwiał złożenie takiego wniosku a nadto wniosek w omawianym zakresie mógł także złożyć M. T. (2) – ojciec M. T. (1). Powyższe stanowisko Sądu meriti nie uwzględnia jednak całokształtu materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie oraz występujących okoliczności, jak również orzecznictwa sądowego odnośnie kwestii niemożności dokonania określonej czynności z powodu występującej rzeczywistej i obiektywnej przeszkody i tym samym przy tak powierzchownej argumentacji nie może zasługiwać na akceptację ze strony Sądu odwoławczego.

W tym zakresie decydujące znaczenie ma fakt, że w czasie gdy upływał termin do złożenia wniosku o przyznanie prawa wieczystej darowizny z czynszem symbolicznym lub prawa zabudowy za opłatę symboliczną M. T. (1) był pozbawiany wolności i z tego względu nie mógł złożyć takiego wniosku. Z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika również w sposób jednoznaczny, że taki wniosek mógł złożyć ojciec M. M..

3.1.

Konieczność
postępowania

umorzenia

art. 437 § 2 k.p.k.

Związłe o powodach uchylenia i umorzenia ze wskazaniem szczególnej podstawy prawnej umorzenia		
4.1.		# art. 454 § 1 k.p.k.
Związłe o powodach uchylenia		
<u>5.3.2. Zapatrywania prawne i wskazania co do dalszego postępowania</u>		
<p>Przy ponownym rozpoznaniu przedmiotowej sprawy Sąd Okręgowy powinien zatem w sposób prawidłowy rozstrzygnąć zarówno istotne zagadnienia prawne jak również faktyczne dotyczące elementów składowych odszkodowania oraz jego wysokości. W ramach tych kwestii prawnych należy mieć na uwadze treść art. 7 ust. 1 dekretu z dnia 26 października 1945 r., który to przepis określał podmioty uprawnione do zgłoszenia wniosku o przyznanie na tym gruncie jego dotychczasowemu właścicielowi prawa wieczystej dzierżawy z czynszem symbolicznym lub prawa zabudowy za opłatę symboliczną. Bez wątpienia takie prawo przysługiwało K. Z. od której J. T. w 1946 r. nabyła własność całego budynku. Natomiast odnośnie M. T. (1), który nabył w dniu 5 lutego 1947 r. na podstawie umowy darowizny z zawartej przed notariuszem J. S. udział 1/2 budynku przy ul. (...) ta kwestia nie jest tak jednoznaczna z uwagi na fakt, że przedmiotowa umowa darowizny była zawarta w dniu 5 lutego 1947 r. a zatem już w dacie obowiązywania dekretu</p>		

na mocy którego wszelkie grunty na obszarze (...) W. przeszły z dniem jego wejścia w życie na własność gminy (...) W. (art. 1). Zatem bez wątpienia na mocy przedmiotowej umowy darowizny z dnia 5 lutego 1947 r., jak to wynika także z treści tej umowy M. T. (1) nabył na współwłasność jedynie połowę budynku ale bez gruntu na którym ten budynek był położony. W kontekście tego, mając na uwadze treść art. 7 ust. 1 dekretu z dnia 26 października 1945 r. Sąd meriti powinien rozstrzygnąć, czy M. T. (1) był uprawniony do złożenia takiego wniosku a w związku z tym czy wnioskodawczyni E. T. przysługuje z tego tytułu odszkodowanie.

Z treści dekretu wynika bowiem w sposób jednoznaczny, że niezgłoszenie w terminie 6 miesięcy od dnia objęcia gruntu w posiadanie przez gminę, który to termin w realiach niniejszej sprawy upływał 31 stycznia 1948 r. powodowało określone konsekwencje a mianowicie nie tylko niemożność wydania decyzji o której mowa w art. 7 ust. 2, 3 i 4 dekretu, co do której można byłoby aktualnie stwierdzić jej nieważność – w przypadku decyzji negatywnej, ale również konsekwencje wynikające z art. 9 ust. 2 Dekretu. Przepis ten stanowił, że prawo do żądania odszkodowania powstaje po upływie 6 miesięcy od dnia objęcia gruntu i wygasa po upływie lat 3 od tego terminu.

Powyższa kwestia będzie zatem miała znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy odnośnie podstawy odszkodowania ale wówczas gdy Sąd meriti ustali, że M. T. (1) był osobą uprawnioną do złożenia wniosku o którym mowa w art. 7 ust. 1 dekretu.

Drugim elementem odszkodowania jest wartość nieruchomości budynkowej położonej przy ul. (...) w W., w której M. T. (1) nabył udział wynoszący $\frac{1}{2}$ tej nieruchomości w dniu 5 lutego 1947 r. Bez wątplenia w tym zakresie istotną kwestią jest ustalenie czy zasadne i trafne są twierdzenia pełnomocnika wnioskodawcy zawarte w piśmie z dnia 26 czerwca 2020 r., że w świetle zgromadzonych dowodów to nie orzeczony wobec M. T. (1) w ramach skazujących go wyroków przepadek spowodował uszczerbek w jego majątku w zakresie nieruchomości przy ul. (...), gdyż w dacie wydania pierwszego nieprawomocnego wyroku skazującego, M. T. (1) nie przysługiwały już bowiem prawa do przedmiotowej nieruchomości, utracił je bowiem w dniu 1 lutego 1948 r. na skutek niezłożenia wniosku dekretowego. Po ustaleniu powyższej kwestii dotyczącej przyczyny utraty przez M. T. (1) prawa do przedmiotowej nieruchomości przy ul. (...) konieczne jest ustalenie jej wartości przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności związanych z tym zagadnieniem, w szczególności stanu tej nieruchomości w dacie jej utraty.

Z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz Sądów Apelacyjnych wynika bowiem, że określając wysokość odszkodowania za nieruchomość utraconą wskutek wydania wadliwej decyzji odmawiającej właścicielowi przyznania prawa do gruntu na podstawie art. 7 ust. 1 Dekretu z dnia 26 października 1945 r., należy brać pod uwagę stan nieruchomości w chwili wydania decyzji (wyrok Sądu Najwyższego

z 19 czerwca 2018 r., I CSK 507/17 Lex nr 2558469). Wprawdzie w przedmiotowej sprawie takiej decyzji odmownej nie wydano, gdyż nie został złożony wniosek ale ustalenie podstawy odszkodowania uwzględniającej stan nieruchomości w chwili jej utraty wydaje się racjonalne i zgodne z dotychczasową linią orzecznictwa dotyczącego omawianego zagadnienia. Dla Sądu odwoławczego wydaje się oczywiste, że stwierdzenie powyższej okoliczności mającej przecież istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, dotyczące ustalenia wartości przedmiotowej nieruchomości wymaga wiadomości specjalnych, o których mowa w art. 193 § 1 k.p.k., a zatem powyższa kwestia powinna być ustalona po zasięgnięciu opinii biegłego albo biegłych.

Sąd Okręgowy rozpoznając ponownie przedmiotową sprawę powinien także rozważyć wszystkie okoliczności, w tym także te podniesione przez autora apelacji i dotyczące wysokości odszkodowania z tytułu utraconego przez M. T. (1) wynagrodzenia.

Pozwoli to Sądowi Okręgowemu na dokonanie prawidłowych ustaleń faktycznych odnośnie elementów składowych (podstawy) odszkodowania oraz jego wysokości, wynikającego z wykonania wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie z dnia 21 grudnia 1948 r., sygn. akt SR 1491/48, którego nieważność została stwierdzona postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 27 kwietnia 2018 r., sygn. akt XII Ko 12/18.

5.4. Inne rozstrzygnięcia zawarte w wyroku

Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności	
6. Koszty Procesu		

Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności
pkt 1	Wydatkami poniesionymi w postępowaniu odwoławczym obciążono Skarb Państwa z uwagi na treść art. 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r.

7. PODPIS
Zbigniew Kapiński Ewa Gregajtys Anna Kalbarczyk

<u>1.3. Granice zaskarżenia</u>			
Kolejny numer załącznika	1		
Podmiot wnoszący apelację	Prokurator		
Rozstrzygnięcie, brak rozstrzygnięcia albo ustalenie, którego dotyczy apelacja	Rozstrzygnięcie zawarte w pkt 1 wyroku		
<u>1.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia</u>			
# na korzyść # na niekorzyść	# w całości		
# w części	#	co do winy	

#	co do kary	
#	co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia	
<u>1.3.2. Podniesione zarzuty</u>		
Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji		
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu	
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia	
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia	
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność	

	kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przypadku lub innego środka	
#	art. 439 k.p.k.	
#	brak zarzutów	
<u>1.4. Wnioski</u>		
#	uchylenie	# zmiana

<u>1.3. Granice zaskarżenia</u>		
Kolejny numer załącznika	2	
Podmiot wnoszący apelację	Pełnomocnik wnioskodawczyni	
Rozstrzygnięcie, brak rozstrzygnięcia albo ustalenie, którego dotyczy apelacja	Rozstrzygnięcie zawarte w pkt 1 wyroku	
<u>1.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia</u>		
# na korzyść # na niekorzyść	# w całości	
# w części	#	co do winy
#	co do kary	

#	co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia	
<u>1.3.2. Podniesione zarzuty</u>		
Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji		
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu	
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia	
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia	
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego	

	zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przypadku lub innego środka	
#	art. 439 k.p.k.	
#	brak zarzutów	
<i>1.4. Wnioski</i>		
#	uchylenie	# zmiana